

Väljaandja:	Majandus- ja kommunikatsiooniminister
Akti liik:	määrus
Teksti liik:	algtekst-terviktekst
Redaktsiooni jõustumise kp:	21.06.2004
Redaktsiooni kehtivuse lõpp:	30.06.2011
Avaldamismärge:	RTL 2004, 80, 1281

Mootorsõidukijuhi teadmiste, oskuste ja käitumise liiklusalased kvalifikatsiooninõuded¹

Vastu võetud 08.06.2004 nr 150

Määrus kehtestatakse «Liiklusseaduse» § 28 lõike 3 alusel.

1. peatükk ÜLDSÄTTED

§ 1. Reguleerimisala

(1) Määrus kehtestab mootorsõidukijuhi (edaspidi *juht*), välja arvatud ratastraktori- ja liikurmasinajuhi, teadmiste, oskuste ja käitumise liiklusalased kvalifikatsiooninõuded, mis on aluseks juhi koolitamisel ja eksamineerimisel.

(2) Juht peab valdama sõiduki kaitslikku juhtimisstiili, tal peavad olema teadmised, oskused ja käitumisviis tagamaks, et ta suudab:

- 1) ära tunda liiklusohklikud olukorrad ja kohad ning hinnata nende tõsidust;
- 2) valitseda piisavalt oma sõidukit, vältida ohtlike olukordade tekkimist ja selliste olukordade tekkimisel õigesti tegutseda;
- 3) järgida liiklusreegleid, eelkõige neid, mis on mõeldud liiklusõnnetuste ärahoidmiseks ja sujuva liikluse tagamiseks;
- 4) avastada oma sõidukil olulisi tehnilisi, eelkõige liiklusohklikke puudusi ning kõrvaldada neid kohasel viisil;
- 5) hinnata sõiduki juhtimist mõjutavaid tegureid (alkohol, väsimus, halb nägemine jms);
- 6) aidata tagada kõigi liiklejate, eelkõige vähekaitsstud ja riskiliiklejate ohutust.

2. peatükk KVALIFIKATSIOONINÕUDED

§ 2. Üldnõuded juhi teadmistele

Juht peab teadma:

- 1) liiklusreegleid – eelkõige liiklusmärke, teemärgiseid, märguandeid, sõidueesõigusega, teeandmise kohustusega ja lubatud sõidukiirusega seonduvat;
- 2) juhile vajalikke omadusi – tähelepanelikkuse ja teiste liiklejatega arvestamise tähtsust; taju, hindamise ja otsustamise, eelkõige reageerimisaja seost; alkoholi, narkootikumide, ravimite, vaimse seisundi ja väsimuse mõjust tulenevaid muutusi juhi käitumises;
- 3) teega seonduvat – ohutu pikivahe hoidmise, pidurdustekonna ja teelpüsimise kõige tähtsamaid põhimõtteid erinevate ilmastiku- ja teeolude puhul; liikluse ohutegureid, mis on seotud erinevate teeoludega; erinevate teeliikide omadusi ning sellega seonduvaid nõudeid;
- 4) teisi liiklejaid arvestavaid spetsiifilisi ohutegureid – liiklejate kogenumatusega ning riskiliiklejatega (lapsed, jalakäijad, jalgratturid, algajad juhid ning liikumispuudega inimesed) tekkivaid ohte; sõidukiliikide liikumisel ja juhtimisel esinevaid ohte, arvestades nende juhtide erinevaid nägemisvälju ja pimedaid alasid;
- 5) üldeeskirju ja muid küsimusi – sõiduki kasutamiseks nõutavaid dokumente, kohustusliku liikluskindlustusega seonduvat ja nõudeid juhi tegutsemisele liiklusõnnetuse korral;
- 6) sõiduki, veose ja sõitjatega seotud ohutustegureid – veose paigutust ja kinnitust, sõitjate turvavahendite kasutamist, sõidukist väljumisel vajalikke ettevaatusabinõusid;
- 7) liiklusohutusega seotud mehhaanilisi aspekte – kõige tavalisemate puuduste avastamist, eelkõige rooliseadme, vedrustus- ja pidurdussüsteemi, rehvide, tulede ja suunatulede, helkurite, tahavaatepeeglite, tuuleklaasi ja klaasipuhastite, heitgaasisüsteemi, turvavööde ja helisignaalseadme juures;
- 8) sõiduki turvavarustuse otstarvet – eelkõige turvavööde, peatugede ja laste turvavarustuse õiget reguleerimist ja kasutamist;
- 9) keskkonnaga seonduvaid sõiduki kasutamiseeskirju (helisignaali kohane kasutus, mõõdukas kütusetarbimine, saasteainete väljalaske piiramine jms);

10) säästliku sõidustiili põhimõtteid.

§ 3. Lisanõuded A- ja A1-kategooria mootorsõiduki juhi teadmiste

Juht peab teadma:

- 1) kaitsevarustuse (kindad, saapad, erirõivas ja kaitsekiiver) kasutamist;
- 2) mootorratturi nähtavust teistele liiklejatele;
- 3) erinevate teoludega seotud ohutegureid, seda eriti libedatel teosadel nagu kanalisatsioonikaevude kaaned, teemärgised ja trammirööpad;
- 4) liiklusohutusega seotud mehhaanilisi aspekte, pöörates täiendavat tähelepanu hädaseiskamislülile, õlitasemele ja ketile.

§ 4. Lisanõuded C-, CE-, C1-, C1E-, D-, DE-, D1- ja D1E-kategooria mootorsõiduki juhi teadmiste

Juht peab teadma:

- 1) sõidu- ja puhkeaja eeskirju ja sõidumeeriku kasutamist;
- 2) veose- või sõitjateveo eeskirju;
- 3) siseriiklikuks ja rahvusvaheliseks veose- ja sõitjateveoks nõutavaid sõiduki- ja veodokumente;
- 4) tegutsemist avarii korral ja pärast seda (sõitjate evakueerimine, esmaabi andmine, õnnetuskoha tähistamine ja teiste liiklejate hoiatamine);
- 5) rattavahetuse käigus kasutatavaid ettevaatusabinõusid;
- 6) veoki massi ja mõõtmete kohta kehtestatud eeskirju;
- 7) kiiruspiirikutega seonduvat;
- 8) sõidukite omadustest põhjustatud takistusi nägemisväljas;
- 9) teekaardi lugemist, marsruudi kavandamist, sealhulgas elektrooniliste navigatsioonisüsteemide kasutamist;
- 10) sõidukile veose pealelaadimise ohutust – veose kontrollimist (paigutamine ja kinnitamine), eri liiki veostega (vedelikud, ülekaalulised ja -mõõdulised veosed jms) seotud probleeme, veose peale- ja mahalaadimist ning laadimiseseadmete kasutamist (üksnes C-, CE-, C1-, C1E-kategooriad);
- 11) juhi vastutust sõitjateveol, sõitjate mugavuse ja turvalisuse tagamist, laste vedu, enne teeasumist vajaliku kontrolli teostamist (üksnes D-, DE-, D1-, D1E-kategooriad).

§ 5. Lisanõuded C-, CE-, D- ja DE-kategooria mootorsõiduki juhi teadmiste

Juht peab teadma:

- 1) järgmiste seadmete ja süsteemide ehitus- ja tööpõhimõtteid: sisepõlemismootoreid, vedelikke (mootoriõli, jahutusvedelik, pesuvedelik), toitesüsteemi, elektrisüsteemi, süüteseadet, käiguvahetussüsteemi (sidur, käigukast jms);
- 2) määrdeaineid ja antifriise;
- 3) rehvide ehituspõhimõtteid, paigaldamist, õiget kasutamist ja hooldust;
- 4) piduriseadmete ja kiirusregulaatorite tüüpe, tööpõhimõtteid, põhiosi, ühendamist, kasutamist ja igapäevast hooldust ning mitteblokeeruvate pidurite kasutamist;
- 5) haakeseadmete tüüpe, tööpõhimõtteid, põhiosi, ühendamist, kasutamist ja igapäevast hooldust (üksnes CE- ja DE-kategooriad);
- 6) rikete põhjuste kindlakstegemise meetodeid;
- 7) sõidukite ennetavat hooldust ja vajalikku jooksvat remonti;
- 8) juhi vastutust veoste vastuvõtmisel, veo ja üleandmise eest vastavalt kokkulepitud tingimustele (üksnes C- ja CE-kategooriad).

§ 6. Nõuded juhi oskustele

(1) A- ja A1-kategooria mootorsõiduki juht peab oskama:

- 1) valmistuda ohutuks sõiduks kohandades kaitsevarustust nagu kindaid, saapaid, rõivaid ja kaitsekiivrit vastavalt oma vajadustele ning kontrollides pisteliselt rehvide, piduri, rooliseadme, hädaseiskamislüliti (kui see on olemas), keti, tulede, helkurite, suunatulede ja helisignaalseadme korrasolekut;
- 2) asetada mootorratas tugihargile ja võtta see tugihargilt ning mootori abita liigutada mootorrattast kõrval kõndides;
- 3) parkida mootorrattast tugihargil;
- 4) alustada sõitu tõusul;
- 5) väikesel kiirusel hoida tasakaalu, käsitseda sidurit koos piduriga, sooritada mitmesuguseid manöövreid (slaalomi, kaheksa, ringi mööda, kitsal joonel sõitmine);
- 6) suuremal kiirusel (teise või kolmanda käiguga) vahetada käiku, põigata ümber takistusest, sõita risti asuvast takistusest üle, sooritada äkkpidurdust.

(2) B-, B1- ja BE-, C-, CE-, C1-, C1E-, D-, DE-, D1- ja D1E-kategooria mootorsõiduki juht peab oskama:

- 1) valmistuda ohutuks sõiduks, kohandades tahavaatepeegleid, turvavöösid, peatugesid ning õige ja turvalise istumisasendi saavutamiseks juhiistet, kontrollides uste suletust ja pisteliselt rehve, rooliseadet, pidureid, vedelikke (mootoriõli, jahutusvedelik, pesuvedelik), tulesid, helkureid, suunatulesid ja helisignaalseadet;
- 2) alustada sõitu tõusul;
- 3) tagurdada otse või pöördega paremale või vasakule, jäädes õigele sõidurajale;
- 4) pöörata tagasi kasutades edasi- ja tagasikäiku;
- 5) parkida sõidukit ja lahkuda parkimiskohalt (parkimine rööpselt, kaldu või esiotsaga või tagaotsaga risti kaldeta teel, tõusul või langusel);

6) pidurdada täpselt kuni seisma jäämiseni, vajadusel äkkpidurdada.

(3) BE-, CE-, C1E-, DE-, D1E-kategooria mootorsõiduki juht peab oskama:

- 1) kontrollida haakeseadme pidureid ja elektriühendusi;
- 2) haagise sõidukile külge- ja lahtihaakimist;
- 3) tagurdada kurvi mööda;
- 4) peatuda ohutult veose peale- või mahalaadimiseks.

(4) C-, CE-, C1-, C1E-, D-, DE-, D1- ja D1E-kategooria mootorsõiduki juht peab oskama:

- 1) kontrollida võimendiga piduri- ja roolisüsteemi, velgesid, rattamuttreid, poripõllesid, tuuleklaasi, aknaid ja klaasipuhasteid, sõidumeerikut;
- 2) kontrollida õhusurvet, õhupaaake ja vedrustust;
- 3) arvestada sõidukile veose pealeladimisega seotud ohutustegureid – sõidukikeret, katteid, laadimisluuke, laadimismehhanismi, kabiinilukustust, pealeladimisviise, veose kinnitamist;
- 4) lugeda teekaarti, kavandada marsruuti, kasutada elektroonilisi navigatsioonisüsteeme;
- 5) rakendada spetsiaalseid sõidukiohutuse abinõusid – kontrollida sõidukikere, teenindusüste, avariiväljapääsude, esmaabivahendite, tulekustutite ja muud turvavarustust (üksnes D-, DE-, D1-, D1E-kategooriad);
- 6) peatada bussi sõitjate ohutuks peale- või mahaminekuks (üksnes D-, DE-, D1-, D1E-kategooriad).

§ 7. Nõuded juhi käitumisele

Juht peab oskama sooritada tavaliiikluses täiesti ohutult ja kõiki vajalikke ettevaatusabinõusid rakendades ning teisi liiklejaid arvestades järgmisi toiminguid:

- 1) alustada sõitu pärast parkimist, pärast liikluses seisma jäämist ja juurdepääsuteelt välja sõites;
- 2) sõita sirgel teel, mööduda vastassuunas lähenevatest sõidukitest, sealhulgas piiratud alal;
- 3) sõita kurvis;
- 4) läheneda ristmikule ja seda ületada;
- 5) muuta suunda, vahetada sõidurada, pöörata vasakule ja paremale;
- 6) sõita kiirteele või samalaadsele teele ja sealt maha sõita, kasutada kiirendus- ja aeglustusrada;
- 7) sõita mööda eesliikuvatest sõidukitest, aidata kaasa möödasõidu ohutusele, olles ise möödasõidetava rollis, mööduda pargitud autodest, põigata ümber takistustest;
- 8) sõita ringristmikul;
- 9) sõita pikkadel tõusudel ja langustel üles- ja allamäge;
- 10) ületada raudteeületuskohta;
- 11) mööduda bussi-, trolli ja trammipeatustest;
- 12) läheneda ülekäigurajale ja seda ületada;
- 13) rakendada ettevaatusabinõusid sõidukist mahatulekul või väljumisel.

3. peatükk RAKENDUSSÄTE

§ 8. Varasema õigusakti kehtetuks tunnistamine

Teede- ja sideministri 27. veebruari 2001. a määrus nr 11 «Mootorsõidukijuhi teadmiste, oskuste ja käitumise liiklusalased kvalifikatsiooninõuded¹» (RTL 2001, 34, 456) tunnistatakse kehtetuks.

¹Euroopa Nõukogu direktiiv 91/439/EMÜ (EÜT L 237, 24.08.1991, lk 0001–0024) ja Komisjoni direktiiv 2000/56/EÜ (EÜT L 237, 21.09.2000, lk 0045–0057)

Minister Meelis ATONEN

Kantsler Marika PRISKE